

REISEBREV FRA LONDON: IMPERIETS HJERTE

By Jørgen Dyrestad

Det var med bange anelser jeg satte kursen mot den gamle imperiehovedstaden London, medio september. Ikke bare var jeg skeptisk til storbyen med dens smog, støy, skitt og søppel, men jeg var også bekymret for menneskene som bodde i den, og som jeg fryktet skulle være slik jeg fryktet engelskmenn flest skulle være. England, påpekte jeg overfor dem som ville fjerne fordommenes skjell fra mine øyne, har jo aldri vært et spesielt kultivert land. Andre kolonimakter, som Frankrike, Spania og det tsaristiske Russland, selv et tulleimperium som Nederland, brakte i det minste fram store forfattere, komponister og kunstnere. Storbritannia, verdensimperiet hvor solen aldri gikk ned, frambrakte Dickens, Elgar og Turner. Vel, sistnevnte kunne jeg til nød anerkjenne, men en svale gjør ingen sommer og et enkelt geni ingen kulturturnasjon, og dessuten, ville jeg indignert fortsette, var det ikke egentlig mangelen på kultur som var problemet, men mangelen på mindreverdigheidskomplekser over mangelen på kultur. For selvsagt er ikke alle nasjoner kulturturnasjoner, noe Norges eksistens gir et tilstrekkelig bevis på, og kulturløshet er til å leve med når man bare kjenner egne begrensninger. Men ikke bare var britene kulturløse; de betraktet seg samtidig som selve kulminasjonen av sivilisasjon: På grunn av sin militære og økonomiske makt følte de seg sågar berettiget, ja, forpliktet, til å ta den ”hvite manns byrde” på sine skuldre og med lidende mine belære verdens folkeslag om hva kultur er – tweed, cricket, afternoon tea.

For meg, som alltid har smigret min selvfølelse ved å betrakte dressmote og selskapetikette som entartet kultur, var reisen vestover trolig et fatalt feilsteg. Jeg fryktet å møte et hovent folkeslag, hvor overlegenheten sto i stil med overfladiskheten. Rett nok visste jeg at britene også var intelligente og humoristiske, men det ville neppe hjelpe en

utlending: De ville betrakte klønete språk og manglende kjennskap til sosiale ritualer som uttrykk for et lavere kulturelt utviklingstrinn, og utvilsomt slå nedlatende, om enn aldri så intelligente vitser om det.

Den store fordelen med å være pessimistisk er at man blir positivt overrasket. Ikke bare hadde jeg glemt mesteparten av britisk litteratur – Swift, Sterne, Thomas Gray, de romantiske poetene, osv. osv. – men jeg tok også feil om folkeslaget den sprang ut av, og som jeg uventet raskt oppnådde kontakt med. Ut fra de eksemplarene jeg har

studert de siste fire månedene, vil jeg si at briter verken er arrogante eller kulturløse. De har tvert imot en velutviklet selvironi og betrakter ikke sjelden beskjedenhet som en dyd. Britene er heller ikke spesielt opptatt av etikette. De er rett nok mer taktfulle enn nordmenn, men det ser faktisk ut til å skyldes em-

Illustrasjon: Trym Horgen

pati snarere enn høflighet eller ritualisme – noe som ikke minst kan være kjærkomment når man ankommer et nytt land og en ny institusjon. Nå skal det sies at eksemplarene jeg har studert mest inngående – nemlig de jeg har studert med – ikke er det mest representative utvalget man kan tenke seg, men jeg har det samme inntrykket av den britiske allmuen for øvrig.

Nok om det. Ikke bare er innbyggerne vennligsinnede – og for øvrig mer tallrike enn noen gang, for i løpet av året vil de etter prognosene legge Blitzen bak seg og endelig være tilbake på 1939-nivå (dvs. snau 8 615 000) – men London er også en overraskende pen by. Det kommer naturligvis litt an på øynene som ser, og hvor i byen de befinner seg, men om den som eier dem er interessert i arkitektur, vil de raskt bli store og våte. London består av alt fra middelalderens festningsverker, viktoriatidens nygotikk, 1930-tallets massive art deco, til dagens oppvoksende landemerker i City. Får man derimot nok by, kan man oppsøke en av de store kongelige parkene – britene

er glade i egenskapen ”kongelig” og tilsvarende generøse med å tildele den – hvor man kan la øynene hvile på knudrete trær, snadrende ender og gressende gjess. Som nabo til Hyde Park tar jeg meg rett som det er en rusletur i enga og innbiller meg at jeg er på landet, oppvokst i skogbrynet som jeg er.

Siden dette ikke er en turistbrosjyre, skal jeg ikke utbre meg om kulturtilbudet i London; man finner naturligvis alt, til omtrent enhver tid. La meg bare nevne at London som alle andre imperiehovedsteder har en rekke storslåtte museer, og at disse er fullstendig gratis. Om man f.eks. ønsker å se på hva rikets arkeologer på mer eller mindre etisk vis klarte å få med seg hjem fra koloniene, kan man ta en halvtime på British Museum når man allikevel er i nærheten i stedet for som i mange andre imperiehovedsteder å måtte betale en dyr inngangsbillett og føle seg forpliktet til å bruke en halv dag.

Grunnen til at jeg reiste hit var for å ta doktorgrad ved King's College London, et av byens største universiteter. Sammen med bl.a. University College London, Birkbeck, og London School of Economics er King's College London en del av ”paraplyuniversitetet” University of London, men forholder seg altså ikke til dette slik collegene i Oxford til sammen utgjør ett universitet (den nøyaktige forskjellen overlater jeg til mereologisk interesserte). Som student kan man imidlertid ta fag ved flere av de andre universitetene, og det er en god del felles arrangementer. I februar vil for øvrig King's College London skifte navn til det mer snappy ”King's London”, noe som naturligvis vekker allmenn forargelse – og det hjelper ikke at begrunnelsen er ”branding-hensyn”. I dagligtalen bruker man uansett bare ”King's”.

Filosofisk institutt holder hus på Strand Campus ved Themsens nordbredd, ikke så langt fra Trafalgar Square. Filosofibygningen, i en for meg ubestemmelig stil, er trolig om- og påbygd gjennom et par hundreår, og består stort sett av korridorer og trapper – noe som gjør det litt vanskelig å finne fram de første gangene man er der. Kanskje er bygningen ment å illustrere filosofiens natur? Som Wittgensteins flueflaske er den i hvert fall grei å komme inn i, men vanskeligere å komme ut av, spesielt om man gjorde et ærlig forsøk på å trengre fram til ekspedisjonskontoret. Imidlertid er ikke bygningen spesielt stor, og når man først blir vant til at man må gå opp for å komme ned, går det nokså greit.

En annen hypotese er at bygget er konstruert for å hindre uinnvidde i å finne fram til instituttets skjulte juvel og egentlige ratio essendi, nemlig filosofibaren i kjelleren. Mange har hørt om den, få har sett den, men den finnes, og den befolkes hver onsdag – og av og til ellers, på uforutsigbart vis – av instituttets studenter og ansatte, som her har et utmerket forum for å innta en alkoholholdig drikk til en billig penge og diskutere filosofi. Og om du f.eks. har en bevissthetsfilosofisk høne å plukke med David Papineau, kan du ta den med hit og forklare anfeltelsene dine i en gemyttlig atmosfære.

Det faglige og sosiale miljøet ved King's er godt. Lærerne er dyktige og engasjerte, og har ofte navn man har hørt før, i hvert fall om man er innviet i den analytiske filosofiens mysterier. Når man i tillegg tar med tilbudet ved de andre universitetene som utgjør University of London, har man som student svært mye å velge mellom. Da bør det kanskje nevnes at de rent materielle betingelsene er dårligere enn man er kjent med fra Norge. Filosofibygget er trekkfullt og trangt, mange ansatte har kontorer på skift,

og man får tilgang til lesesal først når man er på doktorgradsnivå. I tillegg pågår en konstant lavintensitetskrig mot duene, som stadig forsøker å innta huset gjennom vinduene. Nå har King's heldigvis et stort og utmerket bibliotek, hvor det skal godt gjøres å ikke finne en plass. Der er det til gjengjeld mus. Men det er jo hyggelig med litt dyreliv.

For dem som måtte dele mine opprinnelige bekymringer, er Londons academia langt mindre rituelt enn jeg forestilte meg, men så var jo også mine forestillinger nokså vidløftige. Folk går i det de føler for, følelser som ikke virker utstuderte. Britiske studenter ser med andre ord ikke særlig annerledes ut enn norske, i hvert fall ikke for et utrent øye som mitt. Det samme gjelder professorene. De har normal hårvekst, går ikke i tweed, og røyker ikke snadde, til tross for universitetets lange tradisjoner og bygningenes til dels ærverdige preg – spesielt biblioteket med sin nygotiske Harry Potter-stil fører tankene til Oxbridge. Men de som arbeider og studerer her, er først og fremst oppatt av faget sitt.

Hvordan kommer man seg så til King's? Vel, man tar altså fly til London, men man må også komme seg inn til sentrum. Minste motstands vei er naturligvis å ta banen. For min del bruker jeg sykkel, noe som er en evig prøvelse med Londons beryktede trafikk. Da jeg var tilbake i Oslo første gang, slo det meg hvor stille byen er, og hvor lett

Det var ikke egentlig mangelen på kultur som var problemet, men mangelen på mindreverdighetskomplekser over mangelen på kultur.

det er å krysse gatene. Trafikken i London er en ren plage. En ting er støyen og forurensningen, som man merker når man vasker seg i ansiktet etter en spasertur, en annen er hvordan trafikken hindrer en i å komme fram om man ikke er bilist. Som fotgjenger må man beregne rikelig med tid til å vente på rødt lys, og som syklist føler man

Så langt har Storbritannia heldigvis ikke innfridd noen av mine forventninger.

seg ofte utsatt der man prøver å navigere mellom hissige privatbilister, taxier som stadig slenger opp dørene for å slippe av passasjerer, og busser høye som (toetasjers) hus. Londons kjære formann

Boris (Johnson) har satt seg som mål å doble sykkeltrafikken innen 2020, men enn så lenge er det liten framgang å spore. Den eneste framgangen jeg har sporet har funnet sted på det personlige planet: Jeg begynner endelig å bli vant til venstrekjøringen britene fortsatt tviholder på. Enn så lenge motstår jeg fristelsen til å kjøpe månedskort.

Så langt har Storbritannia heldigvis ikke innfridd noen av mine forventninger. Det eneste som egentlig stemmer med forestillinger om tomme ritualer og lettvint pomp, er britenes fascinasjon for A) kongehuset og B) hester, aller helst i kombinasjon. På min vei til sentrum trækker jeg daglig forbi Buckingham Palace, dronningens bolig. Ikke helt sjelden må jeg vente der fordi monarken skal bæres på et eller annet vis. For eksempel kan det avholdes en viktig rytterparade opp the Mall, noe som medfører at veien må sperres for alle kjøretøy på hjul. Til å begynne med er det nokså irriterende å måtte vise ufrivillig ærbødighet ved å ofre verdifull tid på denne måten, spesielt om man har en forelesning man prøver å rekke. Men når man først går der og triller, og ser hester og hoffmarskalker spankulere i verdig sneglefart, alt mens det blinker i sverd og tusen blankpussede uniformsknapper, siger en merkelig tilfredshet på. Faner vaier, en trompet gjaller. Hodene på rytterne nikker i takt med hestenes skritt, og på toppen av hodene holder sannelig duskene på uniformsluene samme takten. Nikke, nikke. Her er så underlig ... Med ett framstår alt i England som så ytterst moderne og rasjonelt, selv venstrekjøringen og de uforståelige måleenhetene. Jeg smiler salig, nesten døs. Så er følget langt forbi og jeg er tilbake i hverdagen; jeg manøvrerer meg fram mellom dungene med kongelig hestemøkk og føler meg uventet hjemme.

Illustrasjon: Trym Horgen